

Cuprins

Capitolul I

RAMURA DREPTULUI EXECUȚIONAL PENAL.

LEGĂTURA DREPTULUI EXECUȚIONAL PENAL CU ALTE

RAMURI DE DREPT. RAPORTUL JURIDIC DE DREPT

EXECUȚIONAL PENAL	9
1. Noțiune, obiect, izvoare	9
2. Legătura dreptului execuțional penal cu alte ramuri de drept.....	12
3. Raportul juridic de drept execuțional penal	13
3.1. Subiecții raportului juridic de drept execuțional penal.....	15
3.2. Conținutul raportului de drept execuțional penal	17
3.3. Obiectul raportului de drept execuțional penal.....	17
3.4. Stingerea raportului de drept execuțional penal	17

Capitolul II

ORGANIZAREA PENITENCIARELOR. PROGRAMUL

PERSOANEI PRIVATE DE LIBERTATE ÎN PENITENCIAR.....	19
1. Organizarea penitenciarelor	19
1.1. Organizarea interioară a penitenciarului.....	21
1.2. Organizarea activității zilnice în penitenciar	22
1.2.1. Primirea persoanelor condamnate în penitenciar	22
1.2.2. Perioada de carantină și observare	25
2. Programul zilnic al persoanelor condamnate	27

Capitolul III

CLASIFICAREA, INDIVIDUALIZAREA ȘI SCHIMBAREA

REGIMULUI DE DEȚINERE	34
1. Noțiunea și tipurile regimurilor de executare a pedepselor privative de libertate	34
2. Aplicarea, schimbarea și individualizarea regimului de executare a pedepsei privative de libertate.....	38

Capitolul IV

DREPTURILE PERSOANELOR PRIVATE DE LIBERTATE **41** |

1. Libertatea conștiinței, a opiniilor și libertatea credințelor religioase	41
2. Dreptul la informație	43
3. Dreptul la consultarea documentelor de interes personal.....	45
4. Asigurarea exercitării dreptului la asistență juridică.....	49

5. Dreptul de petiționare și dreptul la corespondență, prevăzut de art. 63 din Legea nr. 254/2013	52
6. Dreptul la convorbiri telefonice	56
7. Dreptul la comunicări on-line	58
8. Dreptul la plimbare zilnică	59
9. Dreptul de a primi vizite și dreptul de a fi informat cu privire la situațiile familiale deosebite	61
10. Dreptul la vizită intimă	65
11. Dreptul de a primi, cupăra și de a deține bunuri	68
12. Dreptul la asistență medicală, tratament și îngrijiri	73
13. Dreptul la asistență diplomatică	74
14. Dreptul la încheierea unei căsătorii	77
15. Dreptul de a vota	79
16. Dreptul la odihnă și repausul săptămânal	79
17. Dreptul la muncă	80
18. Dreptul la învățământ	80
19. Dreptul la hrană, ținută, și condiții minime de cazare	81

Capitolul V

OBLIGATIILE PERSOANELOR PRIVATE DE LIBERTATE 85

Capitolul VI

ABATERI DISCIPLINARE, SANCTIUNI SI RECOMPENSE 89

1. Abaterile disciplinare	89
2. Constatarea abaterilor și procedura aplicării sancțiunilor	92
3. Sancțiunile ce se pot aplica pentru săvârșirea abaterilor disciplinare	94
4. Recompense	98

Capitolul VII

PAZA ȘI SUPRAVEGHEREA PERSOANELOR PRIVATE DE

LIBERTATE 105

1. Organizarea pazei și supravegherii	105
2. Paza perimetrelor locurilor de deținere cu regim de maximă siguranță și regim închis	112
3. Supravegherea persoanelor private de libertate	113
4. Amenajarea camerelor de deținere și însoțirea persoanelor private de libertate	114

Capitolul VIII

ESCORTAREA ȘI PERCHEZIȚIONAREA PERSOANELOR

PRIVATE DE LIBERTATE 116

1. Escortarea persoanelor	116
---------------------------------	-----

2. Percheziția persoanelor condamnate	118
2.1. Noțiuni și organizare	118
2.2. Percheziția corporală amănunțită a persoanelor private de libertate	119
2.3. Percheziția corporală sumară	122
2.4. Percheziția generală	123

Capitolul IX

ACTIVITATEA DE RESOCIALIZARE A PERSOANELOR

CONDAMNATE 127

1. Activitățile educative, de asistență psihologică și asistență socială, instruirea școlară, învățământul universitar și formarea profesională a persoanelor condamnate	127
2. Instruirea școlară	132
3. Formarea profesională	133
4. Organizarea și funcționarea bibliotecilor în locurile de deținere	135
5. Accesul la echipamente IT	136
6. Activități culturale educative interpenitenciare	138
7. Activități sportive și recreative	139
8. Asistența religioasă în locurile de deținere	140

Capitolul X

MUNCA PERSOANELOR PRIVATE DE LIBERTATE 143

1. Organizarea activităților productive	143
2. Tipuri de activități productive în locurile de deținere	145
3. Durata muncii și repartizarea veniturilor obținute din muncă	149

Capitolul XI

EXECUTAREA MĂSURILOR EDUCATIVE PRIVATIVE DE

LIBERTATE 152

1. Măsura internării într-un centru educativ	152
2. Internarea într-un centru de detenție	154
3. Organizarea și funcționarea centrelor educative și de detenție	157
4. Regimurile de executare a măsurilor educative privative de libertate	159
5. Individualizarea și schimbarea regimului de executare a măsurii internării într-un centru de detenție	162
6. Punerea în executare a internării într-un centru educativ și într-un centru de detenție	164
6.1. Punerea în executare a internării într-un centru educativ	164
6.2. Punerea în executare a internării într-un centru de detenție	164

Capitolul XII**DREPTURILE MINORILOR INTERNAȚI ÎN CENTRELE****EDUCATIVE ȘI CENTRELE DE DETENȚIE..... 167**

1. Activitățile și programele de reintegrare socială..... 170
2. Recompensele minorilor internați 172

Capitolul XIII**OBLIGAȚIILE ȘI INTERDICȚIILE MINORILOR INTERNAȚI,
ABATERILE ȘI SANȚIUNILE DISCIPLINARE CE SE POT****APLICA ACESTORA 177**

1. Obligațiile și interdicțiile minorilor internați 177
2. Sanțiunile disciplinare aplicabile minorilor internați 181

Capitolul XIV**LIBERAREA MINORILOR INTERNAȚI ÎN CENTRELE****EDUCATIVE ȘI CENTRELE DE DETENȚIE Error! Bookmark not defined.**

1. Liberarea persoanelor internate 184
2. Procedura și condițiile înlocuirii măsurii internării cu asistarea zilnică 185
3. Procedura și condițiile de acordare a liberării din centrul educativ sau de detenție 187
4. Continuarea executării măsurii educative privative de libertate în penitenciar 188

Bibliografie generală..... 191

Capitolul I

RAMURA DREPTULUI EXECUȚIONAL PENAL. LEGĂTURA DREPTULUI EXECUȚIONAL PENAL CU ALTE RAMURI DE DREPT. RAPORTUL JURIDIC DE DREPT EXECUȚIONAL PENAL

1. Noțiune, obiect, izvoare

Dreptul execuțional penal cuprinde totalitatea normelor juridice care reglementează executarea sancțiunilor de drept penal, privative sau neprivative de libertate. Aceste norme juridice formează ***ramura dreptului execuțional penal***.

Obiectul dreptului execuțional penal îl constituie normele de drept ce reglementează **raporturile juridice care se nasc în cursul sau în legătură cu executarea sancțiunilor penale**.

Izvoarele naționale dreptului execuțional penal

Normele ce reglementează în modul cel mai direct raporturile juridice de drept execuțional penal sunt prevăzute în Legea 254/2013 privind executarea pedepselor și măsurii dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, precum și în Legea 253/2013 privind executarea pedepselor, a măsurilor educative și a altor măsuri neprivative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.¹

Alte *izvoare de drept execuțional penal* celelalte legi, ordonanțe de urgență, ordine ale ministrului Justiției, Decizii ale directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor care reglementează executarea pedepselor, de exemplu:

- Legea nr. 145/2019 privind statutul polițiștilor de penitenciare
- Hotărârea Guvernului nr. 1518/2024 privind organizarea, funcționarea și atribuțiile Administrației Naționale a Penitenciarelor
- Hotărârea Guvernului nr. 157 din 10 martie 2016 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal

¹ Acestea au fost precedate de **Legea 275 din 20 iulie/2006**, iar înainte de **Legea 294/2004** care a fost prima lege de executare pedepselor de după Revoluția din 1989.

- Legea nr. 374/2013 privind utilizarea sistemelor destinate blocării și întreruperii radi ocomunicațiilor în perimetrele unităților din subordinea ANP;
- Ordinul 2188/C/2022 pentru aprobarea Instrucțiunilor privind evidența nominală și statistică a persoanelor private de libertate determinată de primire, punerea în executare a pedepselor și măsurilor privative de libertate, stabilirea și schimbarea regimului de executare, punerea în libertate și comunicarea actelor de procedură;
- OMJ nr. 1322/C/2017 din 25 aprilie 2017 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și desfășurarea activităților și programelor educative, de asistență psihologică și asistență socială din locurile de deținere aflate în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor
- Ordinul 4858/C/2022 4858/C/3363 privind activitatea de acordare a asistenței medicale, a tratamentului și îngrijirilor persoanelor private de libertate aflate în locurile de deținere din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor
- OMJ nr. 4000/C/2016 pentru aprobarea Regulamentului privind asistența religioasă a persoanelor private de libertate aflate în custodia Administrației Naționale a Penitenciarelor
- OMJ nr. 4800/C/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind siguranța locurilor de deținere din subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor
- Decizia nr. 443/2016 privind aprobarea Procedurii de lucru pentru acordarea recompenselor pe baza Sistemului de creditare a participării la activități și programe educative, de asistență psihologică și asistență socială, activități lucrative, precum și la prevenirea situațiilor de risc
- Decizia Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP) nr. 500.201/2017 privind Normele naționale în domeniul educației, asistenței psihologice și asistenței sociale a persoanelor private de libertate

Izvoarele internaționale ale dreptului executiional penal

- *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, adoptată la 10 decembrie 1948;
- *Acordul internațional al drepturilor civile și politice*, O.N.U., 1990;
- *Principiile directoare pentru tratamentul delincvenților*, O.N.U., 1990;
- *Convenția Națiunilor Unite împotriva torturii și a altor tratamente crude, inumane sau degradante*, Revista de Știință penitenciară nr. 1/1993;

- *Regulile Europene pentru Penitenciare, Recomandarea Rec(2006)2 referitoare la regulile penitenciare europene (revizuită și actualizată la 1 iulie 2020)*
- *Regulile minime standard ale ONU pentru tratamentul deținuților, forma integral revizuită, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale ONU 70/175 din 17 decembrie 2015 – Completat pentru nevoi specifice prin: Regulile de la Bangkok (Regulile ONU pentru tratamentul femeilor deținute și măsurile neprivative de libertate pentru femeile infractoare, adoptate prin Rezoluția 65/229 din 2010)*
- *Recrutarea, Pregătirea și Statutul Personalului de Penitenciar – Rezoluția Primului Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților – adoptată la 1 septembrie 1955*

Integrate și actualizate în normele moderne prin *Regulile Nelson Mandela din 2015 și Regulile Europene pentru Penitenciare revizuite în 2020*

- *Așezăminte Penitenciare și Corecționale Deschise – Rezoluția Primului Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților – adoptată la 29 august 1955;*
- *Ansamblul Regulilor Minime ale Națiunilor Unite cu privire la Administrarea Justiției pentru Minori – Regulile de la Beijing – Organizația Națiunilor Unite – Rezoluția 40/33 din 29 noiembrie 1985*
Completat prin *Liniile directoare de la Riad (Principiile directoare ale ONU pentru prevenirea delincvenței juvenile, adoptate în 1990)*
- *Regulile Națiunilor Unite pentru protecția minorilor privați de libertate – Rezoluția 45/113 din 14 decembrie 1990;*
- *Recomandarea CM/Rec(2008)11 a Consiliului Europei cu privire la Regulile europene pentru infractorii minori supuși unor sancțiuni sau măsuri*
- *Ansamblul de principii pentru protejarea tuturor persoanelor supuse unei forme oarecare de detenție sau de încarcerare – adoptat în a 76 Sesiune plenară din 9 decembrie 1988.*
- *Recomandarea nr. R(89)12 a Comitetului de ministerial Consiliului Europei, adoptat la data de 13 octombrie 1989, Strassbourg 1990;*
Completată prin *Recomandarea CM/Rec(2012)12 (privind deținuți străini) și Recomandarea CM/Rec(2014)3 (privind infractorii periculoși).*
- *Recomandarea Comitetului de Miniștri ai statelor membre, referitoare la Regulile penitenciare europene REC(2006)2, din 11 ianuarie 2006;*

- *Recomandarea Consiliului de Miniștri REC (2008)11 al statelor membre al Consiliului referitoare la Regulile europene pentru minorii care fac obiectul unor sancțiuni sau măsuri dispuse de organele judiciare, din 5 noiembrie 2008.*

2. Legătura dreptului execuțional penal cu alte ramuri de drept

*Cea mai apropiată legătură a **dreptului execuțional cu altă ramură de drept este cu dreptul penal***. Dreptul penal, în punctele sale de suprapunere cu dreptul execuțional penal, stabilește natura și categoriile de sancțiuni, cuantumul acestora, stabilește ce fapte constituie infracțiuni, regimul sancționator al acestora, criteriile de agravare sau atenuare a răspunderii penale și modalitățile de executare. Dreptul execuțional penal stabilește **modalitățile concrete și condițiile efective în care pedepsele aplicate conform dreptului penal urmează să fie executate**.

***Legătura dintre dreptul execuțional penal și dreptul procesual penal** este una **consecuțională**, în sensul că dreptul procesual penal reglementează desfășurarea procesului penal (urmărire penală, judecată, căi de atac), pentru ca în final, în cazul stabilirii vinovăției persoanei trimise în judecată, să urmeze pronunțarea **hotărârii penale definitive**. Ulterior, și **sub condiția existenței hotărârii definitive de condamnare, dreptul execuțional penal** își găsește aplicarea **prin reglementarea punerii în executare a hotărârilor penale definitive în condiții de legalitate**. Astfel, instituțiile dreptului procesual penal care privesc pedepsele, amânarea executării pedepselor, întreruperea executării pedepselor, etc., își găsesc aplicarea practică în normele de drept execuțional.*

***Legătura dintre dreptul execuțional penal cu criminologia** constă în aceea că cea din urmă studiază problematica infracționalității din punct de vedere al cauzalității fenomenului infracțional, al condițiilor în care se produc infracțiunile, determinarea comportamentului infracțional și criminogeneza infracțiunii. Astfel, criminologia poate oferi explicații legate de comportamentul infracțional (de exemplu al condamnaților periculoși, al condamnaților violenți, al condamnaților minori, etc.), dar și de motivul debutului comportamentului infracțional. Dreptul execuțional penal, preluând concluziile criminologiei, aplică modalitățile de aplicare ale pedepselor, progresivitatea în administrarea pedepselor cu închisoarea, criteriile de separare a diferitelor tipuri de condamnați. În timp ce criminologia identifică motivația și cauzalitatea infracțiunilor, dreptul execuțional penal folosește metodele de*

constrângere, psihologice, educative, disciplinare, pentru realizarea resocializării postexecutorii a condamnatului.

Legătura dreptului execuțional penal cu dreptul penitenciar se dezvoltă din ce în ce mai mult odată cu dezvoltarea literaturii de specialitate care privește pedepsele privative de libertate. La limita dintre o ramură distinctă de drept și o subramura de drept, dreptul penitenciar are ca obiect de activitate executarea pedepselor privative de libertate. În ce ne privește, considerăm că dreptul execuțional penal înglobează știința penitenciară, ce reglementează domeniul executării pedepselor privative de libertate, respectiv a pedepsei închisorii, și a măsurii arestării preventive, formând astfel o relație de la gen la specie.

3. Raportul juridic de drept execuțional penal

Raportul juridic de drept execuțional penal începe odată cu stabilirea sancțiunii de drept penal (pedeapsă, măsură educativă, măsură de siguranță) și se derulează pe parcursul executării acesteia, până la executare ori până când aceasta se consideră executată în condițiile stabilite prin lege. Deci, situația premisă a raportului juridic de drept execuțional penal este comiterea unei **fapte penale concrete** de o persoană responsabilă penal și sancționată astfel de organul judiciar. Prin săvârșirea unei fapte penale pedepsibile se naște un raport juridic de conflict, stabilit între stat și persoana care a comis infracțiunea, urmând ca executarea conținutului acestui raport să dureze până în momentul executării sancțiunii.

Caracteristicile raportului de drept execuțional penal

- a. Este un **raport de drept public**
- b. **Ia naștere** după rămânerea definitivă a hotărârii penale prin care se stabilește sancțiunea de drept penal și se derulează până când aceasta se consideră executată. Astfel, **Durata existenței** este diferită după cum pedeapsa este privativă sau neprivativă de libertate, astfel
 - b.1 În situația **pedepsei privative de libertate (detențiunea pe viață și închisoarea)** raportul de drept execuțional penal începe odată cu rămânerea definitivă a pedepsei și durează până la termenul stabilit pentru liberare condiționată sau la termen, iar în cazul în care pedeapsa este însoțită de pedepse complementare și până la epuizarea duratei acestora, cu excepția situațiilor de amânare a executării pedepsei, întrerupere a executării pedepsei ori revocare

a liberării condiționate, când durata raportului juridic de drept execuțional se va adapta noii situații

b.2 În situația **pedepselor neprivative de libertate**, debutul raportului juridic de drept execuțional penal este rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, acesta durând până la finalul termenului de supraveghere, în cazul în care instanța a pronunțat o hotărâre de condamnare la pedeapsa închisorii cu suspendarea condiționată a executării. Pe de altă parte, în cazul pedepselor neprivative de libertate, conținutul raportului juridic poate suferi modificări după cum persoana condamnată execută obligațiile care îi revin prin hotărârea de condamnare. Astfel, raportul juridic de drept execuțional penal nu va suferi modificări dacă executarea obligațiilor are loc voluntar, atât în cazul pedepsei amenzii, cât și a măsurilor și obligațiilor stabilite pe timpul termenului de supraveghere, ori în situația minorului sancționat, conținutul măsurii educative. Dacă însă pe parcursul executării pedepsei ori măsurii educative, după caz, apar situații de nerespectare a obligațiilor care îi revin prin hotărârea de condamnare, consilierul de probațiune va interveni sesizând instanța fie modificarea conținutului măsurilor și obligațiilor, fie revocarea revocare suspendării executării pedepsei, astfel încât raportul juridic de drept execuțional penal se va schimba în conținut și durată.

c. Are caracter **imperativ și de subordonare**, în sensul că persoana care urmează să suporte sancțiunea de drept penal nu are libertatea de a se supune sau nu acesteia, fiind obligat să o suporte astfel cum a fost dispusă de organul judiciar. Raportul stabilit între subiecți este deci **unul de putere**, deoarece organele judiciare au dreptul și în același timp *sunt obligate* să tragă la răspundere penală pe toți cei care au săvârșit infracțiuni, dar mai ales, *în ceea ce privește incidența normelor execuționale penale, să realizeze condițiile* executării sancțiunilor penale (măsuri educative sau pedepse) privative sau neprivative de libertate în așa fel încât cei condamnați să fie obligați să execute conținutul hotărârilor definitive ale instanțelor de judecată în condițiile stabilite prin legile executării pedepselor. Din aceste considerente rezultă că **acordul de voință nu este necesar**, voința oficială a statului, prevăzută în conținutul legii penale și a legilor

executării pedepselor fiind suficientă pentru a impune cu forță obligatorie executarea pedepsei.

3.1. Subiecții raportului juridic de drept execuțional penal

Subiecții raportului sunt statul, prin organele judiciare competente și prin instituțiile cu atribuții de executare a pedepselor și măsurilor educative sau de supraveghere și probațiune și persoana condamnată.

Statul ca subiect activ al raportului de drept execuțional penal

Organele statului acționează astfel:

- *Instanța de judecată* stabilește sancțiunea penală (măsura educativă sau pedeapsa) neprivativă sau privativă de libertate, pedeapsa accesorie și pedepsele complementare
- *judecătorul delegat cu executarea* realizează activitățile de îndrumare și control a executării pedepselor și măsurilor educative neprivative de libertate, în conformitate cu prevederile art. 15 din Legea 253/2013²
- *Judecătorul de supraveghere a privării de libertate* în conformitate cu art. 9 din Legea 254/2013³, supraveghează și controlează asigurarea legalității în executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate, pe parcursul derulării acestora, soluționând plângerile persoanelor private de libertate, participând la comisia pentru liberare condiționată în calitate de președinte, participând la proceduri speciale în cazul refuzului de hrană, permisiunilor de ieșire din penitenciar,

² Atribuțiile judecătorului delegat cu executarea. În realizarea activității de îndrumare și control al executării pedepselor și măsurilor educative și a altor măsuri prevăzute de prezenta lege, neprivative de libertate, judecătorul delegat cu executarea exercită următoarele atribuții: a) asigură punerea în executare, prin comunicarea, către serviciul de probațiune și alte instituții prevăzute de prezenta lege implicate în executarea pedepselor și măsurilor neprivative de libertate, a copiilor de pe hotărâre sau, după caz, de pe dispozitivul acesteia, prin care s-au dispus aceste pedepse sau măsuri; b) asigură punerea în executare a măsurilor educative neprivative de libertate, prin exercitarea competențelor prevăzute de prezenta lege; c) sesizează instanța de executare în cazul în care, cu prilejul punerii în executare a hotărârii sau în cursul executării, se ivește vreo nelămurire ori împiedicare; d) rezolvă incidentele ivite în cursul executării date prin lege în competența sa; e) sesizează instanța de executare, în cazurile prevăzute de prezenta lege, pentru modificarea conținutului, înlocuirea, încetarea unor obligații sau revocarea unor pedepse ori măsuri neprivative de libertate; f) soluționează plângerile împotriva deciziilor consilierului de probațiune; g) aplică amenzi judiciare în cazul comiterii unor abateri judiciare prevăzute de prezenta lege; h) îndeplinește alte atribuții date prin lege în competența sa.

³ Art. 9 din L.254/2013.